

*Azərbaycan Respublikası
Maliyyə Nazirliyinin
Dövlət Sığorta Nəzarəti Xidmətinin
rəisi*

**“İPƏK YOLU SİĞORTA”
Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin
İdarə Heyətinin Sədri**

_____ *N.C.Xəlilov*

_____ *N.C.İmanov*

«___» _____ *2011-ci il*

«___» _____ *2011-ci il*

İŞ FƏALİYYƏTİ PROSESİNİN DAYANMASININ SİĞORTASI QAYDALARI

BAKU- 2011

İŞ FƏALİYYƏTİ PROSESİNİN DAYANMASININ SİĞORTASI QAYDALARI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

İş fəaliyyəti prosesinin dayanmasının sığortası qaydaları (bundan sonra mətndə «Qaydalar» adlandırılacaq) Azərbaycan Respublikası qanunlarının və digər normativ-hüquqi aktlarının tələblərinə müvafiq işlənib hazırlanmışdır. İş fəaliyyəti prosesinin dayanmasının sığortası müqaviləsinin (bundan sonra mətndə «sığorta müqaviləsi» adlandırılacaq) ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Hazırkı Qaydalar üzrə sığorta növü sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan işin dayanması ilə bağlı risklərdən sığorta sinfinə daxildir.

Sığorta obyektini hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) iş fəaliyyəti prosesinin dayanması ilə əlaqədar olaraq gəlirin itirilməsi və işlərin aparılması üzrə əlavə xərclərin (işçilərin əmək haqqı da daxil olmaqla) yaranması riskləri ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan əmlak mənafehidir.

Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq sığorta predmeti sığorta müqaviləsi üzrə sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində Sığortalının iş fəaliyyətinin dayanması halıdır.

Hazırkı Qaydalar, Sığorta Şəhadətnaməsi, Sığortalı tərəfindən doldurulmuş Ərizə forması və müvafiq Əlavələr bütövlükdə bir müqavilə hesab edilir.

Ərizə forması müqavilənin əsası sayılır və sığorta təminatı Ərizə formasında Sığortalı tərəfindən göstərilmiş məlumat və Ərizə formasında qeyd olunmuş Sığortalının bəyannaməsi əsasında verilir.

Bu Qaydalar əsasında Sığortaçı Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) iş fəaliyyəti prosesinin dayanması ilə əlaqədar olaraq 1) gəlirin itirilməsi və 2) işlərin aparılması ilə bağlı əlavə xərclərin (işçilərin əmək haqqı daxil olmaqla) yaranması risklərinin sığortasını həyata keçirir.

1. SİĞORTA OBYEKTİ

Yanğın və/və ya ildırım vurması, partlayış, təyyarə və digər hava aparatlarının və ya onların hissələrinin düşməsi, zəlzələ, tufan və qasırğa, daşqın, sel basması, sığorta olunmuş binaların içində və ya qonşu binalarda yerləşən rezervuar və borulardan sızma və ya onların partlaması nəticəsində su basması, sığortalıya qarşı yönəldilmiş üçüncü şəxslərin qərəzli, qanuna zidd olan hərəkətləri, sındırmaqla oğurluq və ya oğurluğa cəhd, soyğunçuluq və ya quldurluq, yer sürüşməsi, torpaq çökməsi və ya qalxması kimi sığorta risklərinin baş verməsi nəticəsində Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) iş fəaliyyəti prosesi dayandıqda və bu (a) dövriyyənin (gəlirin) azalmasına və / və ya (b) işin aparılması ilə bağlı əlavə xərclərin (işçilərin əmək haqqı daxil olmaqla) yaranmasına gətirib çıxararsa, Sığortaçı Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) Ümumi Gəlirinin itkisini müvafiq sığorta məbləği(ləri) çərçivəsində aşağıdakı qaydada təmin edəcəkdir:

- (a) Dövriyyənin azalması üzrə*: Ümumi gəlirin tarif dərəcisini standart dövriyyədən təminat müddəti üzrə olan dövriyyənin həcmi çıxıldıqdan sonra əldə edilmiş məbləğə vurmaqla alınmış məbləğ.
- (b) İşin aparılması ilə bağlı əlavə xərclərin yaranması üzrə: (sığorta olunmamış daimi məsrəflər üzrə qeyd-şərt nəzərə alınaraq) sığorta hadisəsi nəticəsində təminat müddəti ərzində dövriyyənin azalmasının qarşısı alınması üçün zəruri və məntiqə uyğun olaraq çəkilmiş əlavə xərclər, hər halda bu xərclər üzrə ödəniş ümumi gəlirin tarif dərəcəsinin qarşısı alınmış dövriyyənin azalması məbləğinə vurmaqla alınmış məbləğdən çox ola bilməz.

Ümumi gəlirə daxil olan və sığorta hadisəsi nəticəsində azalmış və ya çəkilməmiş xərclər təminat müddəti ərzində qənaət edilmiş məbləğ hesab edilir və bu məbləğ üzrə sığorta ödənişi həyata keçirilmir.

Bu bölmə üzrə sığorta məbləği ümumi gəlirin tarif dərəcisini illik dövriyyənin məbləğinə (və ya maksimal təminat müddəti 12 aydan çox olduqda isə illik dövriyyənin mütənasib sürətdə artırılmış məbləğinə) vurmaqla alınmış məbləğdən az olarsa sığorta ödənişinin məbləği adı çəkilən məbləğlərin nisbətində müvafiq sürətdə azaldılır.

Qeyd:

* Dövriyyənin azalması üzrə təminatın hesablanması düsturu:

$$\text{Dövriyyənin azalması üzrə təminat} = \text{Ümumi Gəlirin Tarif Dərəcəsi} * \left\{ \begin{array}{l} \text{standart} \\ \text{dövriyyə} \end{array} - \text{təminat müddəti üzrə olan dövriyyə} \right\}$$

İSTİFADƏ OLUNAN TERMİNLƏR

Sığorta riski: Sığorta Şəhadətnaməsində “Sığorta riskləri” bölməsində göstərilən risklərdir.

Təminat müddəti: sığorta hadisəsinin baş verməsi anından başlayan və maksimal təminat müddətindən çox olmayan, davam etməsi ərzində Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) iş fəaliyyətinin nəticələrinə sığorta hadisəsinin mənfi təsiri olan müddətdir.

Maksimal təminat müddəti: Sığorta Şəhadətnaməsinin «maksimal təminat müddəti» qrafasında göstərilən müddətdir.

Dövriyyə: Sığorta təminatının qüvvədə olduğu ərazidə həyata keçirilən iş fəaliyyəti ilə bağlı satılan mallar və ya göstərilən xidmətlər üzrə Sığortalıya ödənilmiş və ya ödəniləcək pul vəsaitləri.

Ümumi Gəlir:

- (i) dövriyyə həcmnin, maliyyə ilinin sonuna olan mal qalığının və başa çatmamış istehsalın (işlərin) dəyərinin cəmindən
- (ii) sığorta olunmayan işin aparılması ilə bağlı xərclərin məbləğinin, maliyyə ilinin əvvəlinə olan mal qalığının və başa çatmamış istehsalın (işlərin) dəyərinin cəmi çıxıldıqdan sonra əldə edilmiş məbləğdir.

QEYD: maliyyə ilinin sonuna olan mal qalığının məbləği, maliyyə ilinin əvvəlinə olan mal qalığının məbləği və başa çatmamış istehsalın (işlərin) dəyəri Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) adi mühasibat üsulları istifadə olunaraq, amortizasiya nəzərə alınmaqla hesablanmalıdır.

Sığorta olunmayan, işin aparılması ilə bağlı xərclər:

Bütün alınmalar, xammal, bütün güzəştlər, bütün nəqliyyat və daşınma xərcləri daxil olmaqla lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, dövriyyəyə mütənasib sürətdə azalan «dəyişən xərclər».

QEYD: Bu Qaydaların hazırkı bölməsində istifadə olunan söz və ifadələr (əmək haqqından başqa) Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) öz mühasibat sənədlərində istifadə etdiyi mənalarda başa düşülməlidir.

Ümumi Gəlirin Tarif Dərəcəsi:** Sığorta hadisəsinin baş verdiyi ildən əvvəl olan bir maliyyə ili ərzində dövriyyədən əldə edilmiş ümumi gəlirin məbləğini dövriyyənin məbləğinə bölməklə hesablanır.

İllik dövriyyə: Sığorta hadisəsi anından əvvəlki 12 ay üzrə olan dövriyyə.

Standart dövriyyə: Sığorta hadisəsindən əvvəl olan on iki ay ərzində sığorta təminatı müddəti ilə üst-üstə düşən dövriyyə standart dövriyyə hesab olunur.

Sığorta hadisəsinin baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq, Sığorta hadisəsinin baş vermə anından əvvəl və ya sonra əmələ gəlmiş və biznesin tendensiyasına təsir göstərə biləcək dəyişikliklərin və ya hər hansı bir şəraitin nəzərə alınması üçün zəruri olan düzəlişlər göstərilən anlayışlara edilməlidir. Göstərilən anlayışlara (məbləğlərə) bu üsulla düzəlişlərin edilməsi, Sığorta hadisəsindən sonra müvafiq müddət ərzində, Sığorta hadisəsinin baş verməməsi təqdirində əldə oluna biləcək nəticələrin mümkün qədər əks olunması məqsədi ilə edilir.

Qeyd:

**** Ümumi Gəlirin Tarif Dərəcəsinin hesablanması düsturu:**

$$\text{Ümumi Gəlirin Tarif Dərəcəsi} = \frac{\text{ümumi gəlirin məbləği}}{\text{dövriyyənin məbləği}} \left\{ \begin{array}{l} \text{Sığorta hadisəsinin baş} \\ \text{verdiyi ildən əvvəl olan} \\ \text{bir maliyyə ili üzrə} \end{array} \right.$$

Alternativ fəaliyyət haqqında qeyd-şərt: Əgər təminat müddəti ərzində sığorta təminatının qüvvədə olduğu ərazidən başqa digər yerlərdə Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilən iş fəaliyyəti ilə bağlı Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) və ya onun xeyrinə digər şəxslər tərəfindən mallar satıldıqda və ya xidmətlər göstərildikdə bu alternativ fəaliyyət ilə bağlı əldə edilmiş qazanc təmin olunan müddət üzrə dövriyyə hesablanarkən nəzərə alınmalıdır.

Sığorta olunmamış daimi məsrəflər üzrə qeyd-şərt: əgər hər hansı daimi məsrəf sığorta müqaviləsi ilə sığorta olunmayıbsa (və Ümumi Gəlirin məbləği hesablanarkən nəzərə alınmayıbsa) İşin Aparılması ilə Bağlı Əlavə Xərclərin Yaranması təminatı üzrə ödəniləcək məbləğ hesablanarkən əlavə xərclər yalnız Ümumi Gəlirin Sığorta olunmamış daimi məsrəflər məbləğinin Ümumi gəlirlə cəminin nisbətində bərabər proporsiyada ödəniləcək.

2. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

- 2.1. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) iş fəaliyyətinin dayanması nəticəsində yaranabiləcək itkilərin baş verməməsi və ya minimuma endirilməsi üçün həmin dayanmanın müddətinin azalması məqsədi ilə ağılabatan və zəruri olan bütün tədbirləri görməli, və bununla əlaqədar olaraq ya iş fəaliyyətini hər hansı başqa ərazilərə köçürməli və ya digər tədbirləri görməlidir.
- 2.2. Yuxarıda göstərilən tədbirlərin görülməsinə çəkilmiş xərclər üzrə sığorta ödənişi həyata keçirilərkən bu xərclər üzrə məbləğin yalnız qarşısı alınmış Ümumi Gəlir itkisindən çox olmaması şərti təmin olunacaqdır.
- 2.3. Ümumi Gəlirə daxil olan işin aparılması ilə bağlı xərclərin zərər nəticəsində azalması Sığortaçının sığorta ödənişi həyata keçirmək məsuliyyətini müvafiq məbləğdə azaldır.
- 2.4. Bu bölmə üzrə Sığortaçı tərəfindən ödəniləcək məbləğ(lər) hesablanarkən «ilk dəyərli aparılan mühasibat uçotu» prinsipləri əldə rəhbər tutulur.
- 2.5. Sığorta hadisəsi haqqında tam məlumat təminat müddəti bitdikdən sonra bir aydan gec olmayaraq Sığortaçıya təqdim olunmalıdır.
- 2.6. Təminat müddətinin bitməsi günü - ya iş fəaliyyətinin normal qaydasına (yəni baş vermiş zərərdən əvvəl olan vəziyyətə) qaytarılması günü ya da ki, sığorta şəhadətnaməsində göstərilən maksimal təminat müddətinin son günüdür, hər halda bu iki gündən hansı birinci olarsa.

2.7. Sığortaçıya təqdim olunacaq sübutlar – mühasibat kitabları, digər işin aparılması ilə bağlı kitablar, ödənişi təsdiq edən sənədlər, hesablar, balans hesabatı və iddianın araşdırılması və ya yoxlanılması üçün Sığortaçı tərəfindən tələb olunan digər sənədlər, dəlillər, məlumatlar və izahlardır.

3. ЦМУМИ ИСТИСНАЛАР

Бу Сыьорта Гайдалары иля ашаьыдакылар цзря тьминат верилмир:

- 3.1. Sığorta təminatının əhatə ərazisindən kənarında baş verən hadisələr;
- 3.2. Bina və tikililərdə və ya digər ərazilərdə aparılan hər hansı tikinti işləri nəticəsində (təzələmə, təmir və yeniləşdirmə işləri daxil olmaqla) iş fəaliyyəti prosesinin dayanma halları.
- 3.3. Şaxta nəticəsində dəymiş hər hansı itki, zərər və ya məhv olma.
- 3.4. Valyuta mübadiləsi kursunun fərqi.
- 3.5. Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) kobud ehtiyatsızlığı və ya qərəzli hərəkətləri nəticəsində baş vermiş hadisələr.
- 3.6. Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) alkoqolun, toksik və ya narkotik maddələrin təsiri altında etdiyi hərəkət (hərəkətsizlik) nəticəsində baş vermiş hadisələr.
- 3.7. Sığortaçı aşağıdakıların nəticəsində baş verən hadisələr üzrə heç bir məsuliyyət daşımır:
 - 3.7.1. Nüvə partlayışının, radiasiyanın və ya radioaktiv zəhərlənmənin təsiri.
 - 3.7.2. Ətraf mühitin çirklənməsi və zəhərlənməsi.
 - 3.7.3. Müharibə (əlan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, hərbi əməliyyatlar, təcavüz, istila, işğal, düşmənçilik aktları, xarici düşmənlərin aksiyaları, üsyan, qiyam, tətillər, inqilab, ictimai ixtişaşlar, xalq hərəkəti, çevriliş, silahlı yolla hakimiyyətin qəsb edilməsi, terrorizm, sabotaj və bunların nəticələri;
 - 3.7.4. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddətində baş vermiş, lakin səbəbi müqavilənin qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl yaranmış hadisələr.
 - 3.7.5. Səs və ya səsin sürətindən yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarələr və digər hava aparatları ilə bilavəsitə və ya dolayı olaraq yaranan təzyiqli dalğaları nəticəsində əmələ gəlmiş itki, məhv olma və ya digər zərərlər.
 - 3.7.6. Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) məxsus olan pullar (aşağıdakılar daxil olmaqla, lakin, onlarla məhdudlaşmayaraq: nağd pul, banknotalar, hər hansı valyuta, çeklər, poçt və pul sifarişləri, poçt ştampları və markaları, vauçerlər, səhmlər, qiymətli kağızlar, istiqrazlar).

Bu bənddə göstərilən bəzi istisnalara, Sığortaçı və Sığortalı arasında əldə edilmiş xüsusi razılığa əsasən və Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilməsi şərti ilə, tarif dərəcəsinə müvafiq əmsalların tətbiq olunması yolu ilə, müqavilənin şərtlərinə uyğun olaraq təminat verilə bilər.

4. СИГОРТА МӨБЛӘГІ

- 4.1. Sığorta məbləği sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta obyektinin sığortalandığı, Sığortaçının öhdəliklərinin son (maksimal) həddi olan və əsasında sığorta haqqı hesablanmalı olan məbləğdir. Sığorta dəyərinin müəyyənəşdirilməsi zamanı tərəflər qüvvədə olan qanunvericiliyə və aşağıdakı müddəalara əsaslanmalıdırlar.
- 4.2. Sığortalı (və ya Sığorta Olunanın) sığorta müddəti ərzində sığorta riskinin artması ilə bağlı hər hansı dəyişikliklərin baş verməsi haqqında Sığortaçıya dərhal xəbər verməlidir. Bu halda, sığorta haqqı və sığorta məbləği üzrə sığorta müqaviləsində dəyişikliklər edilir və Sığortaçıya müvafiq bildirişin daxil olması tarixindən sığorta haqqı yenidən hesablanır.

Sığortacı bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə yalnız müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği həddində məsuliyyət daşıyır. Bir neçə sığorta hadisəsi üzrə verilən sığorta ödənişinin ümumi məbləği sığorta məbləğindən artıq olan bilməz.

5. ŞƏRTSİZ AZADOLMA MƏBLƏĞİ

Sığorta müqaviləsində şərtsiz azadolma məbləği, yəni sığorta hadisəsinin baş verdiyi halda sığortacı tərəfindən ödənilməyən Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) xərclərinin bir hissəsi, müəyyən edilə bilər.

Azadolma Sığortalının və Sığortacının razılığı əsasında təyin edilir, Sığorta Səhadətnaməsində və/və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilir, hər bir sığorta hadisəsi üzrə sonra tətbiq edilir.

Bir neçə sığorta hadisələrinin baş verdiyi halda və müqavilə ilə digər şərtlər nəzərdə tutulmayıbsa, azadolmanın məbləği hər sığorta ödənişindən tutulur.

6. SİĞORTA HAQQI

6.1. Sığorta haqqı Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən təqdim edilmiş məlumat əsasında Sığortacı tərəfindən hesablanır və Sığorta Şəhadətnaməsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilir.

6.2. Sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən Sığortacının təqdim etdiyi hesab və ya sığorta haqqının məbləği və ödənilmə qaydası barədə məlumatı özündə əks edən digər sənəd alındıqdan sonra ödənilir. Sığorta haqqı birdəfəlik və ya, tərəflərin razılaşmasına əsasən, hissə-hissə, sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavədə qeyd olunan ödənişlər cədvəlinə müvafiq olaraq ödənilə bilər.

6.3. Sığorta müqaviləsində başqa hall nəzərdə tutulmayıbsa, nağdsız haqq-hesab zamanı sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən tam məbləğdə, sığorta haqqı hissə-hissə ödənilirsə sığorta haqqının birinci ödənişi Sığortacının təqdim etdiyi hesabın şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortacının bank hesabına köçürülməsi yolu ilə ödənilir.

6.4. Sığorta müqaviləsində başqa hall nəzərdə tutulmayıbsa, nağd haqq-hesab zamanı sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən tam məbləğdə, sığorta haqqı hissə-hissə ödənilirsə sığorta haqqının birinci ödənişi Sığortacının təqdim etdiyi qəbzın şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortacının kassasına verilməsi yolu ilə ödənilir.

6.5. Sığorta haqqının ödənilməsi günü aşağıdakılar hesab olunur:

- nağdsız haqq-hesab zamanı – pul vəsaitlərinin Sığortacının hesabına daxil olması günü;
- nağd haqq-hesab zamanı – pul vəsaitlərinin Sığortacının kassasına verilməsi günü.

6.6. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir. Sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi Sığortacı tərəfindən təqdim olunmuş hesabda və ya sığorta haqqının məbləği və ödənilmə qaydası barədə məlumatı özündə əks edən digər sənəddə göstərilmiş müddət ərzində ödənilmədikdə, Sığortacı sığorta müqaviləsindən imtina etmək və ya Sığortalı üçün əlavə ödəmə müddətinin təyin edilməsi hüququna malikdir. Əgər sığorta hadisəsinin baş verməsi günündə sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi müqavilənin şərtlərinə uyğun hələ də ödənilməyibsə, Sığortacı öz öhdəliklərindən azad edilir.

6.7. Sığorta haqqı hissə-hissə ödənilmədiyi halda növbəti ödənişin ödənilmədiyi, vaxtından gec və ya az məbləğdə ödənilmədiyi halda, Sığortacının sığorta müqaviləsi üzrə öhdəlikləri sığorta haqqının ödənilməli gündən sonrakı növbəti 15 təqvim günü ərzində qüvvədə qalır və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi zamanı sığorta haqqının gecikdirilmiş (natamam həcmdə ödənilmiş) hissəsi Sığortacı tərəfindən ödənişdən tutula bilər. Əgər həmin borc müqavilə ilə sığorta haqqının ödənilməsi günü kimi şərtləşdirilmiş gündən sonra 15 təqvim günü ərzində ödənilməyibsə Sığortacı sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta hadisələri üzrə məsuliyyət daşımır.

Sığortacının məsuliyyəti borcun, yəni gecikdirilmiş (natamam həcmdə ödənilmiş) ödənişin, ödənilmədiyi gün saat 24:00-dan bərpa olunur və Sığortacının məsuliyyəti bərpa olunduqdan sonra baş vermiş, sığorta müqaviləsində şərtləşdirilmiş sığorta hadisələrini əhatə edir.

6.8. Sığortalı sığorta haqqının ödənilməsini gecikdirirsə, sığortçı AR Mülki Məcəlləsinin 23-cü fəslinə əsasən dəymiş zərərin və penyanın ödənilməsini tələb edə bilər.

6.9. Sığortalının sığorta haqqını ödəməməsi səbəbindən Sığortaçı tərəfindən sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsi, Sığortalını Sığortaçıya, onun öz öhdəliklərini yerinə yetirdiyi müddəti üzrə, sığorta haqqının ödənilməli olan hissəsinin ödəməsindən azad etmir.

7. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ

7.1 Sığorta müqaviləsi Sığortaçı ilə Sığortalı arasında yazılı formada bağlanan, Sığortalının ödədiyi razılaşıdırılmış sığorta haqqı müqabilində sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta məbləğindən çox olmaması şərti ilə, dəymiş real zərərin əvəzinin Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) ödənilməsini nəzərdə tutan sənəddir.

8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN FORMASI

8.1. Sığorta müqaviləsinin tərəflərin sayından asılı olaraq müqavilə tələb olunan sayda, Azərbaycan dilində və hər tərəf üçün bir nüsxədə tərtib olunur. Nüsxələr eyni hüquqi qüvvəyə malikdir. Sığorta müqaviləsi hər hansı xarici dilə tərcümə olunduğu halda onun mətninin təfsir edilməsi üçün Azərbaycan dilindəki mətn əsas götürülməlidir.

8.2. Sığorta müqaviləsi (Sığorta Şəhadətnaməsi) Sığortalı tərəfindən itirilərsə, Sığortalının yazılı ərizəsinə əsasən Sığortaçı müqavilənin (Sığorta Şəhadətnaməsinin) yeni nüsxəsini (dublikatını) ona təqdim edir. Sığorta müqaviləsinin (Sığorta Şəhadətnaməsinin) yeni nüsxəsinin (dublikatının) verilməsindən sonra itirilmiş sığorta müqaviləsi (Sığorta Şəhadətnaməsi) etibarsız hesab olunur.

9. SİĞORTA TƏMİNATININ ƏHATƏ ƏRAZİSİ

9.1. Sığorta müqaviləsi ilə digər şərtlər nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta təminatı Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədədir.

9.2. Sığorta təminatı yalnız sığorta təminatının qüvvədə olduğu yer üzrə verilir. Sığorta təminatının qüvvədə olduğu yerin ünvanı sığorta müqaviləsində göstərilir.

9.3. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində hər hansı inzibati-ərazi vahidinin və ya rayonun ərazisində hərbi əməliyyatlar aparılırsa (müharibənin elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq) sığorta təminatı həmin ərazilərdə heç bir şərtlə qüvvədə olmuş hesab edilə bilməz.

10. SİĞORTA MÜDDƏTİ

10.1. Sığorta təminatının qüvvədə olma müddəti tərəflərin razılığı ilə sığorta müqaviləsində müəyyənləşdirilir və «sığorta müddəti» adlandırılır. Sığorta müqaviləsi Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilmiş sığortanın qüvvəyə minmə tarixində Bakı vaxtı ilə saat 24.00-da qüvvəyə minmiş hesab edilir, və həmin Şəhadətnamədə göstərilmiş sığortanın qüvvədən düşmə tarixində Bakı vaxtı ilə saat 24.00-da qüvvədən düşmüş hesab edilir.

10.2. Sığortaçı sığorta müddətindən əvvəl baş vermiş hadisələr nəticəsində yaranan zərərləri ödəmir.

11. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ XİTAM VERİLMƏSİ

11.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:

11.1.1. sığorta obyektı artıq mövcud olmadığıda

11.1.2. qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) - hüquqi şəxs ləğv edildikdə və ya fiziki şəxs vəfat etdikdə (o halda ki vərəsəsi olmasın);

11.1.3. Sığortaçı Sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tamamilə yerinə yetirdikdə;

11.1.4. Sığortalı sığorta haqqını müqavilədə və qanunvericiliklə müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;

11.1.5. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddəti bitdikdə;

11.1.6 sığorta marağı artıq mövcud olmadığıda

11.1.7 sığortalanmış obyekt özgəninkiləşdirilərkən Sığortaçı Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) hüquq və vəzifələrinin obtektin yeni mülküyyətçisinə,sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etdikdə;səğorta obyektini özgəninkiləşdirilərkən Sığortaçı Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) hüquq və vəzifələrinin sığorta obyektinin yeni mülküyyətçisinə,sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etmədikdə əlavə sığorta haqqı ödənilmədən sığorta müqaviləsi üzrə Sığortalı dəyişdirilə bilər;

11.1.8. məhkəmə sığorta müqaviləsinin etibarsız olduğu barədə qərar verdikdə;

11.1.9 qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada Sığortaçı ləğv edildikdə;

11.1.10 sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu dövrdə Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edildikdə və yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa

11.1.11. sığorta müqaviləsinin və hazırkı Qaydaların müddəə və şərtləri yerinə yetirilmədikdə;

11.1.12. tərəflərin razılaşmasına əsasən;

11.1.13. qanunvericiliklə və sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

11.2. Sığorta hadisənin baş vermə ehtimalı itdikdə və sığorta riskinin mövcudluğu sığorta hadisəsindən fərqli digər səbəblər ucbatından bitdiyi zamanı sığorta müqaviləsi dərhal qüvvədən düşür. Sığorta müqaviləsinin bu bənddə göstərilmiş səbəblər ucbatından vaxtından əvvəl qüvvədən düşməsi zamanı Sığortaçı, sığortanın qüvvədə olması müddəti üzrə, proporsional sürətdə hesablanmış sığorta haqqının hissəsini özündə saxlaya və ya tələb edə bilər.

11.3. Sığorta müqaviləsinə həm Sığortaçının, həm də Sığortalının 30 gün əvvəl qarşı tərəfə yazılı şəkildə xəbərdarlıq verməsi yolu ilə vaxtından əvvəl xitam verilə bilər. Yazılı xəbərdarlıq tərəflərin müqavilədə göstərilən ünvanlarına göndərilməlidir.

11.4. Tərəflər müqaviləyə xitam verməkdən əvvəl müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş öhdəliklərini tam yerinə yetirməlidirlər.

12. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ XİTAM VERİLDİKDƏ SİĞORTA HAQQININ HESABLANMASI

12.1.Sığorta müqaviləsinə Sığortalının tələbi ilə xitam verildikdə, Sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılmasına çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış möddəti üçün sığorta haqqını ona qaytarır; əgər bu tələb Sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa Sığortaçı sığorta haqlarını bütünlüklə Sığortalıya qaytarır.

12.2. Sığorta müqaviləsinə Sığortaçının tələbi ilə xitam verildikdə, Sığortaçı Sığortalının sığorta haqlarını bütünlükdə ona qaytarır; əgər bu tələb Sığortalının sığorta qaydalarını yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, Sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılmasına çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış möddəti üçün sığorta haqqını ona qaytarır

12.3. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı Sığortalıya qaytarılmır.

12.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının Sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 12.1-ci və 12.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

13. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

13.1. Sığortaçının vəzifələri:

13.1.1. Sığortalıya Sığortaçı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada tərtib olunmuş sığorta müqaviləsinə vermək və sığortalını sığortanın şərtləri ilə tanış etmək;

13.1.2. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi halda müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddət ərzində və sığorta məbləği çərçivəsində zərərləri ödəmək;

13.1.3. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən sığorta riskinin baş verməsi ehtimalını azaldan və dəyə biləcək zərərin baş vermə riskini aşağı salan tədbirlərin həyata keçirilməsindən sonra, Sığortalının məlumatına əsasən həmin halları nəzərə alaraq müqavilənin şərtlərinə müvafiq dəyişiklikləri etmək;

13.1.4. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində göstərilmiş halları istisna etməklə, Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) və onun maddi durumu haqda məlumatı yaymamaq;

13.1.5. Sığortalı tələb etdikdə, sığorta şəhadətnaməsini və sığortanı təstiqləyən digər sənədlərin surətini təqdim etmək.

13.1.6. Sığorta müqaviləsi və qanunvericiliklə nəzərdə tutulan digər öhdəliklərini yerinə yetirmək.

13.2. Sığortaçının hüquqları:

13.2.1. Ərizə formasında göstərilən sığorta obyektinə baxış keçirmək, sığorta obyektinin vəziyyəti və istifadə olunması qaydası ilə və müvafiq sənədlərlə tanış olmaq;

13.2.2. Sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını və ya sığorta ödənişinin miqdarını müəyyən etmək üçün zəruri olan məlumatları Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) və səlahiyyətli orqanlardan tələb etmək, sığorta hadisəsinin baş verməsi şəraitini və səbəblərini müstəqil surətdə araşdırmaq, irəli sürülmüş iddiaların əsaslı olub-olmasını və hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasını müəyyən etmək üçün ekspertiza keçirmək;

13.2.3. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən ona təqdim edilmiş məlumatların doğruluğunu yoxlamaq. Sığorta məbləğinə və riskin dərəcəsinin ölçülməsinə və dəyə biləcək zərərin miqdarına təsir göstərə biləcək məlumatın Sığortalı tərəfindən qərəzlə təhrif edilməsi və ya gizlədilməsi halında, sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ya onun etibarsız hesab edilməsini tələb etmək;

13.2.4. Sığorta hadisəsi ilə əlaqədar Sığortalının maraqlarını məhkəmədə təmsil etmək və ya başqa üsulla onun hüquqi müdafiəsini həyata keçirmək (lakin bu hüquq Sığortaçının öhdəliyi deyildir);

13.2.5. Qanunvericilikdə və sığorta müqaviləsində göstərilmiş şərtlərə əsasən sığorta ödənişindən imtina etmək;

13.2.6. Sığortalanmış riskin dərəcəsinin artması halında Sığortalıdan sığorta müqaviləsi şərtlərinin dəyişdirilməsini və əlavə sığorta haqqının odənilməsini tələb etmək;

13.2.7. Sığortalının sığorta müqaviləsinin tələblərinə və hazırkı Qaydaların şərtlərinə əməl etməsini yoxlamaq.

13.3. Sığortalının (və ya Sığorta Olunan) vəzifələri:

13.3.1. sığorta obyektinə baxışın keçirilməsini təmin etmək;

13.3.2. Ərizə formasında və sığorta müqaviləsinin bağlanması zamanı sığorta riskinin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan bildiyi bütün məlumatları, bu sahədə digər qüvvədə olan sığorta müqavilələr və sığorta riskinin dərəcəsinə hər hansı bir dəyişikliklər barədə sığortaçıya məlumat vermək. Sığortalı sığortaçıdan riskin dərəcəsinə təsir göstərə biləcək məlumatları gizlədibse və ya sığortaçının riskin sığortalanması üzrə qərarına təsir edə biləcək faktlar üzrə yanlış məlumat veribse, belə halda həmin müqavilə qüvvəsi olmayan hesab edilir və iddia üzrə heç bir ödəniş verilmir.

13.3.3. sığorta hadisəsinin baş verməməsi üçün bütün mümkün olan və məqsədəuyğun tədbirləri görmək və sığortaçının sığorta riskinin azalmasına yönəldilmiş bütün tövsiyə və məsləhətlərini yerinə yetirmək;

13.3.4. sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş məbləğdə və qaydada sığorta haqqını ödəmək.

13.3.5. Əgər Sığortalını (Sığorta Olunan və ya Faydalanan şəxsi) hazırkı Qaydalara və ya qanunvericiliyə əsasən sığorta ödənişini almaq hüququndan məhrum edən səbəb aşkar olunarsa, sığorta müqaviləsinə müvafiq olaraq alınmış sığorta ödənişini (və ya onun müvafiq hissəsini) Sığortaçıya qaytarmaq;

13.3.6. Sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş digər öhdəliklərini yerinə yetirmək.

13.4. Sığortalının (və ya Sığorta Olunan) hüquqları:

13.4.1. Sığorta hadisələrinin baş verməsinin qarşısını almaq və hadisələrin nəticələrini azaltmaq üçün lazımı olan məlumatı və məsləhətləri sığortaçıdan almaq;

13.4.2. riskin azalması üzrə tədbirlərin keçirilməsi zamanı sığortaçıdan həmin halları nəzərə almaqla sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsini tələb etmək;

13.4.3. sığorta səhadətnaməsini itirdiyi halda onun dublikatını almaq.

13.5. Sığorta müqaviləsi ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan digər öhdəliklər də müəyyən edilə bilər.

14. SIĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SIĞORTALININ (VƏ YA SIĞORTA OLUNAN)VƏZİFƏLƏRİ

14.1. Sığorta ödənişi yalnız sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş hadisələrin nəticəsində dəymiş zərərin səbəbi və miqdarı müəyyən edildikdən sonra həyata keçirilə bilər.

14.2. Sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) aşağıdakıları etməyə borcludur:

14.2.1. Baş vermiş hadisə barədə dərhal müvafiq səlahiyyətli orqanları məlumatlandırmaq, o cümlədən aşağıda göstərilən hadisələr barədə qeyd olunmuş orqanlara xəbər verməlidir:

- Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) qarşı yönəldilmiş üçüncü şəxslərin qərəzli, qanuna zidd olan hərəkətləri, sındırmaqla oğurluq, soyğunçuluq, quldurluq – polis orqanlarına;

- yanğın – yanğın nəzarəti orqanlarına;

- partlayış və ya su basma – müvafiq qəza və kommunal xidmətlərinə.

14.2.2. Sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) dərhal, lakin hər halda 3 gündən gec olmayaraq hadisənin baş verməsi haqqında Sığortaçıya (və ya onun nümayəndəsinə) məlumat vermək, və Sığortaçı (onun nümayəndəsi) tərəfindən verilən bütün göstərişlərə əməl etmək.

14.2.3. Baş vermiş hadisənin səbəbləri, nəticələri, xarakteri və dəymiş zərərin miqdarı və xarakteri, o cümlədən hadisə ilə əlaqəli şəxslər barədə bütün məlumatları yazılı şəkildə, və müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən verilmiş hadisənin baş verməsini və həcmi təsdiq edən sənədləri Sığortaçıya təqdim etmək (tələb olunan sənədlərin tam siyahısı hadisə yerinə baxış keçirildikdən və Baxış aktı tərtib olunduqdan sonra Sığortaçı tərəfindən təqdim olunur).

14.2.4. Zərərin azalması və sığorta obyektinin xilas edilməsi üçün bütün mümkün və ağılabatan tədbirləri görmək. Mümkün olduğu halda Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) Sığortaçıdan göstərişlərin verilməsini tələb etməlidir.

14.2.5. Sığortaçının nümayəndələri tərəfindən zədələnmiş obyektə baxış keçirilməyincə onun dəyişməz halda qalmasını təmin etmək.

Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hadisə yerinin görünüşünü aşağıdakı hallarda dəyişdirə bilər: təhlükəsizliyin təmin edilməsi və ya zərərin artmaması üçün, Sığortaçı dəyişikliklərin edilməsinə razılıq verdikdə və yaxud hadisə barədə Sığortaçıya məlumatın verilməsi gündündən 2 həftə keçdikdən sonra.

Əgər Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) yuxarıda qeyd olunan səbəblərə görə sığorta hadisəsi yerinin görünüşünü dəyişdirmək niyyətindədirsə, o hadisə yerini (dəymiş zərəri) foto, videoçəkiliş və ya bu kimi digər üsül ilə mümkün qədər tam qeydə almalıdır.

14.2.6. Sığortaçı tərəfindən aparılan araşdırmalar zamanı onunla əməkdaşlıq etmək, bütün zəruri məlumatları təqdim etmək, hadisə ilə bağlı məlumatların toplanılması üçün Sığortaçıya şərait yaratmaq, dəymiş zərərin miqdarının və səbəblərinin müəyyən edilməsində Sığortaçının iştirakını təmin etmək.

14.2.7. Hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasının müəyyən edilməsi və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi üçün Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) baş vermiş hadisə haqqında Sığortaçıya yazılı ərizə verməlidir. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) ərizə ilə yanaşı sığorta müqaviləsini və baş vermiş hadisənin səbəblərini, xüsusiyyətlərini, dəymiş zərərin həcmi müəyyən etmək üçün zəruri olan və/və ya sığorta hadisəsi ilə əlaqədar tələb olunan digər sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir.

14.3. Sığortaçı tərəfindən tələb olunan sənədlərin təqdim olunmaması Sığortaçıya, zərərin belə sənədlərlə sübut olunmamış hissəsi üzrə ödənişin həyata keçirilməsindən imtina etmək hüququnu verir.

15. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ. QİSMƏN SİĞORTA

15.1. Sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığorta obyektinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi üzrə Sığortaçının öhdəliyi sığorta məbləğindən artıq ola bilməz:

Hər halda sığorta ödənişi eyni sığorta müddəti ərzində əvvəllər baş vermiş sığorta hadisəsi(ləri) üzrə həyata keçirilmiş sığorta ödənişləri məbləğində azalmış və Sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqının ödənilməsi yolu ilə bərpa olunmamış sığorta məbləğinin qalığı hissəsindən çox ola bilməz.

15.2. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi yerdə, sığorta obyektinin bilavasitə sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətinə gətirilməsi üçün tələb olunan xərclər, bərpa xərcləri kimi başa düşülür.

15.3. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi məqamda sığorta məbləği sığorta obyektinin sığorta dəyərindən az olarsa, bu halda sığorta ödənişinin məbləği sığorta məbləği ilə sığorta obyektinin sığorta dəyərinin nisbətində müvafiq surətdə azaldılır.

15.4. Zərərin miqdarının azaldılmasına yönəldilmiş tədbirlərin görülməsi ilə əlaqədar çəkilmiş xərclər üzrə ödəniş yalnız görülən tədbirlər əqlabatan və zəruri olduqda (görülən tədbirlərin nəticələri səmərəsiz olduqda belə) və ya Sığortaçının göstərişi ilə həyata keçirildikdə ödənilir. Ödənişin həyata keçirilməsi üçün müvafiq xərclərin çəkilməsini təsdiq edən sənədlər Sığortaçıya təqdim olunmalıdır.

15.5. Sığorta müqaviləsində başqa hall nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta ödənişi Azərbaycan Respublikasının valyutasında ödənilir. Sığorta məbləği xarici valyutada müəyyən edilibsə, sığorta ödəniş Milli Bankın sığorta hadisəsinin gününə olan valyuta məzənnəsi ilə ödənilir.

15.6. Sığorta ödənişi Sığortaçı tərəfindən tələb olunan sənədlərin təqdim olunmasından sonra 14 iş günü ərzində ödənilir.

15.7. Aşağıdakı hallarda Sığortaçı ödənişin müddətini uzatmaq hüququnu əldə edir:

a) Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) sığorta ödənişini almaq hüququnun olmasında Sığortaçının şübhəsi yarandığı halda – Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən lazımı sübütəların təqdim olunmasına qədər, lakin Ərizənin qəbul olunması tarixindən 30 gün müddətindən gec olmayaraq.

b) Sığortaçının sığorta hadisəsinin doğruluğunu sübut edən sənədlərin düzgün və ya etibarlı olmasında şübhəsi yarandığı halda – həmin sənədlərin düzgün və ya etibarlı olması təsdiq olunana qədər.

c) Sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəbləri ilə bağlı Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) qarşı təhqiqat, istintaq və ya məhkəmə araşdırması aparılırsa – istintaq və məhkəmə orqanı tərəfindən müvafiq qərar qəbul edilənədək.

15.8. Sığorta ödənişinin həcmi Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) üçüncü tərəfdən aldığı məbləğin çıxılmasından sonra, və ya bir neçə sığorta şirkəti ilə eyni risklə bağlı sığorta müqavilələrinin bağlandığı halda hazırkı Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin bütün digər sığorta müqavilələri üzrə ümumi sığorta məbləğinin nisbətində müvafiq olaraq, azad olma məbləğinin tətbiq olunması şərti ilə müəyyən edilir. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) belə məbləğlərin alınması barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.

16. SİĞORTA RİSKİNƏ TƏSİR EDƏN AMİLLƏR. SİĞORTA RİSKİNİN ARTMASI HAQQINDA MƏLUMAT VERMƏ VƏZİFƏSİ

16.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanmasından əvvəl Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) ona məlum olan və sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalına təsir göstərə biləcək faktlar və hadisənin baş verməsindən dəyə biləcək zərər haqqında məlumatı Sığortaçıya təqdim etməli və Sığortaçı tərəfindən verilmiş sualları cavablandırmalıdır. Bu qayda sığortalanan obyektə baxışın keçirilməsi zamanı da tətbiq edilir.

16.2. Sığorta müqaviləsində başqa hall nəzərdə tutulmayıbsa, əgər sığorta müqaviləsi Sığortaçının qoyduğu hər hansı sualı Sığortalı tərəfindən cavabsız qoyularaq bağlanıbsa, Sığortaçı onun müəyyən faktlardan xəbərsiz olduğuna istinad etməklə sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ya onun etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilməz.

16.3. Əgər müqavilənin bağlanmasından sonra riskin dərəcəsinə təsir göstərə biləcək hallar barəsində Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən Sığortaçıya yanlış məlumatların qərəzli olaraq bildirilməsi sübut edilərsə, Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilər.

Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) gizlətdiyi faktlar aradan qalxdığı (yox olduğu) halda Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilməz.

16.4. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) müqavilənin bağlanması zamanı Sığortaçıya bildirdiyi məlumat və faktlarda sığorta müqaviləsinin müddəti ərzində baş vermiş əhəmiyyətli və sığorta riskinin artmasına təsir göstərə biləcək dəyişikliklər haqqında Sığortaçıya dərhal, hər halda 7 təqvim günündən gec olmayaraq məlumat verməlidir. Bu vəzifənin düzgün yerinə yetirilməsi faktı yazılı sübut ilə təsdiq olunmalıdır. Bu müddəə Sığortalı tərəfindən Sığortaçıya müqavilənin bağlanmasından əvvəl ərizə formasında təqdim etdiyi məlumat və faktlara aiddir.

16.5. Sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktlar haqqında məlumatlandırılmış Sığortaçı sığorta müqaviləsi şərtlərinin dəyişdirilməsini və əlavə sığorta haqqının ödənilməsini tələb edə bilər.

16.6. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktlar haqqında Sığortaçını məlumatlandırmadığı və ya sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsinə və əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə etiraz etdiyi halda, Sığortaçı qanunvericiliyə müvafiq sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ləğv edilmənin nəticəsində dəymiş zərərin ödənilməsini tələb edə bilər.

16.7. Sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktların aradan qalxmasından (yox olmasından) sonra Sığortaçı heç bir halda müqavilənin ləğv edilməsini tələb edə bilməz.

16.8. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) Sığortaçının razılığı olmadan riskin artmasına səbəb ola biləcək hər hansı tədbirin görülməsinə və ya onların həyata keçirilməsinə razılıq verə bilməz. Bu müddəanın pozulması Sığortaçını yalnız o halda öz öhdəliklərinin yerinə yetirməsindən azad edir ki, sığorta hadisəsi riskin artmasından sonra baş versin.

16.9. Sığorta riskinin artması sığorta hadisəsinin baş verməsinə və Sığortaçının öhdəliyinin yerinə yetirilməsi həcminə təsir göstərmədiyi halda Sığortaçının ödənişin həyata keçirilməsi üzrə öhdəliyi qüvvədə qalır.

16.10. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddəti ərzində Sığortaçı Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən təqdim olunan fakt və məlumatların doğruluğunu, riskin artıb-artmamasından asılı olmayaraq sığorta obyektinin vəziyyətini, saxlanma qaydasını və dəyərini yoxlaya bilər.

16.11. Sığortaçı Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) sığorta riskinin azalmasına yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə məcburi göstərişlər verə bilər.

17. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİ VERMƏKDƏN İMTİNA

17.1. Sığortaçı sığorta ödənişinin ödənilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edə bilər:

17.1.1. Sığortalının sığorta hadisəsinin baş verməsi haqqında qanunvericiliyə müvafiq olaraq və sığorta müqaviləsində göstərilmiş müddət ərzində və müəyyən olunmuş qaydada Sığortaçıya məlumat verməməsi, Sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar onun (Sığortaçının) mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

17.1.2. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) sığorta obyektini, riskin dəyişməsi və ya sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarı haqqında bilərəkdən təhrif olunmuş və ya yanlış məlumatı Sığortaçıya təqdim edibsə;

17.1.3. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) dəyə biləcək zərərlərin azalması və ya qarşısının alınması üçün mümkün və ağılabatan tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda həmin tədbirləri qəsdən görmədikdə, lakin bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı

(və ya Sığorta Olunan) mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

17.1.4. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın), müvafiq zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

17.1.5 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hadisə barədə müvafiq səlahiyyətli orqanlara məlumat vermədikdə, lakin sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin səbəbinin və xarakterinin müəyyən edilməsi bunu tələb etdikdə;

17.1.6. Müvafiq səlahiyyətli orqanlar sığorta hadisəsi faktının baş verməsini təsdiq etmədikdə;

17.1.7. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hazırkı Qaydaların 20.2.7-ci bəndində göstərilən sənədləri təqdim etmədikdə;

17.1.8. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) dəymiş zərərin əvəzini zərərin yaranmasında təqsirli olan şəxsdən aldıqda;

17.1.9. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hazırkı Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və/və ya tələblərinə riayət etmədikdə, sığorta müqaviləsindən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə;

17.1.10. Sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən maneçilik törədilməsi və ya zərərin həcmi müəyyən etmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;

17.1.11. Baş vermiş hadisənin qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə müvafiq sığorta hadisəsi hesab edilməməsi

17.1.12 Azərbaycan qanunvericiliyi və ya sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

17.2. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina Sığortalıya, səbəbləri göstərilməklə, yazılı şəkildə təqdim olunmalıdır.

17.3. Sığortaçının sığorta ödənişinin verilməsindən imtina etməsi əsasında, Azərbaycan qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada, məhkəmədə iddia irəli sürülə bilər.

18. TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ

18.1. Bu müqavilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən tərtib edilib və tərəflər lazımi qaydada yerinə yetirilməlidir.

18.2. Bu müqavilə üzrə tərəflərdən biri müqavilədən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə və yaxud lazımınca yerinə yetirmədikdə Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq olaraq digər tərəfə vurduğu ziyanın əvəzini ödəməlidir.

18.3. Bu müqaviləyə əsasən tərəflərdən heç biri o biri tərəfin yazılı razılığı olmadığı halda öhdəliklərini üçüncü tərəfə vermək hüququna malik deyil.

19. SİĞORTALININ ZƏRƏRİN ÖDƏNİLMƏSİ ÜZRƏ TƏLƏB HÜQUQUNUN SİĞORTAÇIYA KEÇMƏSİ (SUBROQASIYA)

19.1. Əgər Sığortalı dəymiş zərər üzrə ödənişi üçüncü şəxslərdən alıbsa, Sığortaçı yalnız sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğin və üçüncü şəxslər tərəfindən ödənilmiş məbləğin arasında olan fərqi ödəməlidir. Sığortalı üçüncü şəxslər tərəfindən edilmiş və ya edilə biləcək ödənişlər barəsində dərhal Sığortaçıya xəbər verməlidir.

19.2. Sığorta ödənişi həyata keçirildikdən sonra zərərin baş verməsində təqsirli olan şəxsə (lərə) qarşı Sığortalının zərərin ödənilməsi üzrə tələb hüququ, həyata keçirilmiş sığorta ödənişi məbləğində Sığortaçıya keçir.

Sığortaçıya keçmiş üçüncü şəxslərə qarşı tələb hüququnun həyata keçirilməsi üçün Sığortalı lazımi tədbirləri görməli və tələb olunan sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir.

19.3. Əgər Sığortalı Sığortaçı ilə razılaşdırmadan bu hüququndan imtina edərsə və ya bu hüququn həyata keçirilməsi Sığortalının təqsiri üzündən mümkün olmazsa, Sığortaçı yuxarıda göstərilmiş hərəkətlər nəticəsində ona dəymiş zərər həcmində ödənişin edilməsindən azad

olunur. Belə hal Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ödəniş verdikdən sonra aşkar olunarsa, Sığortalı Sığortaçıya həmin məbləği qaytarmalıdır.

20. EKSPERTİZA

20.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsindən sonra dəymiş zərər üzrə fikir ayrılığı mövcud olduqda Sığortaçı ilə Sığortalı zərərin müəyyənləşdirilməsini ekspertlərə həvalə edə bilərlər. Bu halda ekspertlərin rəyi, onun mövcud olan şəraitlərdən aşırı dərəcədə fərqlənməsi halları istisna olmaqla, məcburi hesab olunur. Sığortaçı sığorta ödənişinin məbləğini bu rəy əsasında hesablayır. Qarşılıqlı razılıq əsasında zərərin baş verməsi səbəbinin və şəraitinin və/və ya sığorta ödənişi məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə də ekspertiza təyin edilə bilər. Həm Sığortalı həm də Sığortaçı əks tərəfə müvafiq bildirişi göndərməklə, ekspertizanın birtərəfli qaydada keçirilməsini tələb edə bilər.

20.2. Ekspertizanın keçirilməsi zaman aşağıdakı qaydalara riayət olunmalıdır:

- a) Sığortaçı və Sığortalı əks tərəfin rəqibləri, iş partnyorları və ya ailə üzvrəri olan şəxsləri və əks tərəfin rəqiblərinə, iş partnyorlarına çalışan və ya onlarla bu kimi digər əlaqələrdə olan şəxsləri ekspert qismində cəlb edə bilməzlər;
- b) Əgər bir tərəf əks tərəfin təyin etdiyi ekspertin rəyi ilə razı deyilsə, o, təkrar ekspertizanın keçirilməsini və ya mübahisənin məhkəmə qaydasında həll olunmasını tələb edə bilər;
- c) müstəqil ekspertizanın keçirilməsi üzrə xərcləri onun keçirilməsini tələb etmiş tərəf ödəyir. Ekspertizanın keçirilməsi tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında təyin edilibsə və müqavilə ilə digər şərtlər nəzərdə tutulmayıbsa, xərclər tərəflər arasında bərabər bölüşdürülür.

21. ƏRİZƏ FORMASI VƏ SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ QƏBUL EDİLMİŞ ƏLAVƏLƏR

21.1. Sığortalı tərəfindən doldurulmuş Sığorta Ərizəsi bu sığorta müqaviləsinin ayrılmaz hissəsi sayılır. Sığorta müqaviləsinin bağlanmasından sonra sığortalı tərəfindən sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı üzrə vacib məlumatı və ya onun baş verməsindən dəyə biləcək zərərlərin həcmi (sığorta riski) barəsində Sığortaçıya yanlış məlumatın verilməsi aşkarlanarsa, və sığorta müddəti ərzində haqqında yanlış məlumatlar verilən şəraitlər ilə əlaqədar olan sığorta hadisəsi baş verərsə, bu faktlar sığorta ödənişinin verilməməsinə müqavilənin etibarsız hesab edilməsinə gətirə bilər.

21.2. Bu Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsinə Əlavələr tərəflərin razılığı ilə yazılı surətdə qəbul edilir, müqavilənin ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir və bu Qaydalarda mövcud olan şərtləri dəyişdirir və ya müəyyənləşdirilməyən şərtləri qəbul edə bilər.

22. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VALYUTASI

Sığorta müqaviləsi ilə digər şərtlər nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta ödənişi Azərbaycan Respublikası valyutasında edilir. Sığorta məbləğləri xarici valyutada müəyyən edilibsə, ödəniş sığorta hadisəsinin baş verdiyi günə olan Milli Bankın məzənnəsi ilə milli valyutaya keçirilir.

23. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLL EDİLMƏSİ

Hazırkı müqavilə ilə bağlı bütün məsələlər, o cümlədən tərəflər arasında yaranan fikir ayrılığı və mübahisələr bir qayda olaraq danışıqlar yolu ilə həll edilir. Əgər danışıqlar yolu ilə nəticə əldə edilməzsə, mübahisələr Azərbaycan Respublikasının müvafiq məhkəmələrində həll olunmalıdır.

ИШ ФЯАЛИЙЯТИ ПРОСЕСИНИН ДАЙАНМАСЫНЫН СЫБОРТАСЫНИН ТАРИФ ДЯРЯГЯЛЯРИНИН ЩЕСАБЛАНМАСЫ

Тариф дярәгяляри щесаблинаркян ашаыдакы эюстяричилирдян истифадя олунур:

1. Сыборта щадисясинин баш вермяси ештимальы (г): 0,021;
2. Бир мцгавиля цзря орта сыборта мябляби (С): 900 млн.манат;
3. Бир мцгавиля цзря орта сыборта юдяниши (С'): 110 млн манат;
4. Баъланылаъаг мцгавилялярин сайы (н): 10.

Тариф дярәгяси ики щиссядян ибарятдир: нетто-дярәгя вя йцклянмя.

Нетто-дярәгя (Щ) юзц дя ики щиссядян ибарятдир: Ясас щисся (Щ₁) вя риск цстялийи (Щ₂). Онда

$$\text{Щ}_1 = 100 \cdot \frac{S'}{S} \cdot q = 100 \cdot \frac{110000000}{900000000} \cdot 0,021 = 0,26 \text{ манат}$$

Тясяввир едяк ки, топланмыш сыборта мцкафатлары сыборта юдяниши верилмясиня 0,95 ештимальы иля кифайят едир. Онда ъядвяля ясаян бу ештимальа уйбун ямсал 1,645 олар.

					(ъядвял)
γ	0,84	0,90	0,95	0,98	0,9986
α	1,0	1,3	1,645	2,0	3,0

Беяликля,

$$\text{Щ}_2 = 1,2 \text{ Щ}_1 \cdot \alpha(\gamma) \sqrt{\frac{1-q}{nq}} = 1,2 \cdot 0,26 \cdot 1,645 \sqrt{\frac{1-0,021}{10 \cdot 0,021}} = 1,11 \text{ манат}$$

$$\text{Щ} = \text{Щ}_1 + \text{Щ}_2 = 0,26 + 1,11 = 1,37 \text{ манат}$$

Тариф дярәгясинин структуру: нетто-дярәгя – 70%, йцклянмя – 30%.

Онда тариф дярәгяси (Т) ашаыдакы шякилдя тапылар:

$$T = \frac{100H}{100-30} = \frac{100 \cdot 1,37}{70} = 1,96 \text{ манат}$$

Беяликля, тариф дярәгяси 1,96 % тяшкил едир.

Сыборта обйектинин характеристикасындан сыборта рискинин дярәгясиня тясир едян амиллярдян, франшизадан вя с. сябяблярдян асылы олараг йцхарда алыннан базис тариф дярәгясиня азалдыгы (0.1–1) вя йа артырыгы (1-2) ямсаллар тятбиг едиля биляр.